

MODERNA UTEGNEJO IZSILITI ŽEL. OCE- NITEV NA SODIŠČU.

Prvo postopanje 'mandamus' pred mednarodni trgovski komisiji, ki se bo začelo 1. junija, bo prvi korak na poti do ocenitvene konference.

PRAVILNA OCENITEV DRŽEL- NIH ŽELEZNIC JE VELIKE VAŽNOSTI ZA CELI NAROD.

Washington, D. C. — Sodno postopanje 'mandamus' proti mednarodni trgovski komisiji, ki se bo začelo 1. junija, bo prvi korak na poti do ocenitvene konference, ki bo na vsak način izvedena, kolikor se pravzaprav vredne ameriške železnice.

Uvodoma bo najbrž konferenca vložila apel na komisijo, naj se ravna tako, kakor zahteva postava, ali gotovi krogi zatrjujejo, da se bo La Follette potem poslužil sodnega postopanja proti komisiji.

Ocenitvena postava zahteva, da mora vsaka komisija ugotoviti in podrobno poročati, koliko je vredna vsaka lastnina, ki jo imajo železnice v prevozne svrhe, nadalje pošteno izdatke, analizo podrobnih izdatkov in vzrok, zakaj so nastale razlike, če so sploh katere. Komisija je ugotovila originalne izdatke, kolikor je bilo to v njenih močeh, pravijo uradniki, ki jim je poverjeno to delo. Po njih mnenju pa ni v mnogih slučajih nič zanesljivega, na kar bi se mogla komisija opirati v svojem mnenju o vrednosti dotičnih posesti in lastnin.

Ocenitveni izvedenci trgovske komisije ne vedo, kako bi se dalo ugotoviti originalne izdatke vsake podrobne lastnine. Zato si tolažijo to frako v postavi v kar najhujšem pomenu.

Prvih izdatkov vse lastnine se ne da dobiti ugotoviti s pomočjo računskih zapisov, ker ne vidijo železnice zapisov o izdatkih za izboljšanje, ki je bilo potrebno v železniškem razvoju, pravijo tisti izvedenci.

Če bo zadeva proti komisiji predložena zveznemu najvišjemu sodišču, menijo mnogi opazovalci, da bo reklo sodišče komisiji, naj stori, kar ji je kongres naložil stori.

Posebni komitej, ki ga je sestavila ameriška železniška zveza, da pomaga zvezni premogovni komisiji, je vložil poročilo pri komisiji. To je v dodatek tistem, ki ga je vložil pred petimi meseci poseben komitej, čigar načelnik je J. E. Roberts iz Albany, N. Y.

"Če hočemo, da bodo železnice kos svoji nalogi in v stanju razvlati premog, kakor to zahtevajo delne potrebe, potem morajo železniki sistematično povečati svoje naprave. Ali teh naprav se ne da dobiti brez novih izdatkov. Treba je novega kapitala. Seveda pa se ne bo dalo dobiti tistega kapitala, če ne bo primerne zagotovila, da je denarno vlaganje v železnice varno," je povedano v tistem poročilu.

"To razmišljanje nas je napotilo k zaključku, da sta potrebna dva temeljna pogoja, ki ju mora izpolniti običnost, preden bo rešen problem premogovnega razdeljevanja. Predvsem je treba železnicam dovoliti, da bodo dobile primeren dobiček od svojih podjetij, in drugič jim mora biti zagotovljeno, da se jim ni treba bati stavk niti ne v premogovni, niti ne v železniški industriji. Kajti potrebno je, da poslujeta in obratujeta obe industriji brez kakršnega prekinjenja."

HARDINGOV ŠUPNIK JE PART IN POL.

Washington, D. C. — (Fed. Press.) — Predsednik Harding, ki je pred kratkim oprostil dva bogata vojna sleparja, ki sta prodajala ničvredno usnje armadi za časa vojne, je častital rev. J. B. Clarku, župniku Prve presbiterijanske cerkve v Washingtonu na pridigi zoper "boljševiške tendence". Harding redno zahaja v Clarkovo cerkev. Clark je dejal v pridigi, da se morajo "vsi dobri kristjani Amerike zbrati okoli zastave in potlačiti revolucionarno gibanje pod rdečo zastavo, katero gre za tem, da se republika spremeni v socialno demokracijo, odpravi pametna vlada ter uniči vera."

V KALIFORNIJI SE JE ZAČELO SVITATI.

Zakon proti "kriminalnemu sindikalizmu" postaja ogaben. Stavka v San Pedru je končana.

San Pedro, Cal. — (Fed. Press.) — Stavka tukajšnjih mornarskih in pristanišnih delavcev, ki je trajala en mesec in razburila vse ameriško javnost, je končana. Stavkarji, zbrani na Liberty Hillu, na katerem jim je pisatelj Upton Sinclair izvajal svobodno govora, so zaključili, da preestijo boj "k delu", to se pravi, da bodo vodili pasivno resistenco, dokler ne bodo zopet dovolj močni za drugo stavko.

Delavci ne priznavajo poraza. "Zbudili smo ljudstvo Kalifornije, ki zdaj spoznava sramoto zakona zoper kriminalni sindikalizem, proti kateremu je naperjen naš boj", se glasi poročilo stavkovnega odbora.

Zadnji dogodki potrjujejo resnico teh besed. Omenjeni škandalozni zakon potrebuje pogrebniha. Politijske in sodnijske oblasti se že strmujejo obtoževati delavce kriminalnega sindikalizma. Zadnji teden je sodišče v Eureka opustilo pet članov I. W. W., ki so bili obtoženi tega "zločina". V San Pedru in Los Angelesu je bilo aretiranih preko 400 stavkarjev, toda prvotna obtožnica proti njim je bila zavrnjena in samo pet mož je še obtoženih kriminalnega sindikalizma; vsi drugi so zdaj obtoženi "postopaštva" in "oviranja prometa". Osemdeset delavcev je že popolnoma prostih, dvajset je izpuščenih proti poročstvu in okrog 200 še čaka na razpravo.

Obrambni odbor, s katerim sodeluje Upton Sinclair, se trudi v prid obtoženim delavcem.

Lloyd George priporoča priznanje sovjetrov.

Bivši ministrski predsednik pravi, da je treba priznati stabilnost ruske republike.

London, 4. jun. — David Lloyd George priporoča v dolgem članku priznanje ruske sovjetske vlade. Bivši ministrski predsednik piše, da sovjeti ne bodo padli "in čim prej imamo pogum priznati to dejstvo, tem bolj bo za Anglijo."

Dalje piše, da rusko ljudstvo zasluži simpatije zaveznikov držav in da si je treba izbiti iz glave misel, da se kdaj vrnejo predrevolucijske razmere v Rusiji.

TRILJE RUDARJI ŽIVI POKO- PANI.

Bicknell, Ind. — Zadnja sobota je podstuba v tukajšnjem premogovniku pokopala tri rudarje. Rešilno moštvo jih še ni doseglo.

ZA PREDAJO ŠOLSKIH KLJUČEV POTREBNO DR- ŽAVNO POSREDOVANJE.

Governor je odredil vojaško spremstvo za novo šolskega predsednika kolegialne šole v Stillwater, Okla.

NA KAMPUSU JE ZAVIRALA RDEČA ZASTAVA, KO JE BIL IMENOVAN NOV PRED- SEDNIK.

Stillwater, Okla. — Oklahomsko poljedelsko in mehanično visoko šolo je prevzela kmečko-delavska državna administracija; pet državnih oficirjev je spremljalo v civilni obleki George Wilsona, ko je ta zahteval od po-prejnjega šolskega predsednika šolske ključe.

Vojaško spremstvo je odredil governor J. C. Walton skoro takoj po svojem povratku s konference, ki jo je bil senator La Follette sklical v Chicago, kjer so se zborovali pečali s železniškim problemom.

Ko je učiteljski zbor izvedel, da je George Wilson imenovan za šolskega predsednika, je podalo več učiteljev svojo ostavko. Mnogi meščani so nevoljni radi tega imenovanja, in dijaki se tudi jeze nad novim predsednikom.

V kljubovanje so dijaki razobesili na šolskem kampusu navrh droga rdečo zastavo, a pod to pa šolski prapor malo prej, preden je došel novi predsednik. Ali snel jo je potem eden izmed vojaških spremljevalcev predsednikovih, jo pobasal v šep ter potegnil navrh droga šolski prapor.

Ko je došel novi šolski predsednik, je dosegel kapitulacijo ter predal šolske ključe gen. adjutant Markhamu.

Odstopivši predsednik Eskridge je dejal ob tej priliki: "Zelo mi je žal, da se je vojaška oblast vmešala v to zadevo. Jaz smatram to za sramoto napram šoli, meščanom mesta Stillwater in ljudstvu oklahomske države. Z Wilsonom se ne maram sniti pod nobenimi pogoji."

"Ni mi ni znanega glede rdeče zastave. Iskreno mi je žal, da je prišlo do tega."

Profesor J. A. Tolman, ki poučuje na tej šoli klasične jezike, je dejal: "Razlog za mojo ostavko je to, da so moji ideali o vzgoji, vladi, značaju in ameriških načelih tako dokraja neskladni z onimi g. Wilsona, da bi ne mogel pospevati na zavodu, kjer je on predsednik."

"Nadalje smatram človeka, ki je napolnjen toliko ne zna, kolikor ve povprečen dijak na tej šoli, za docela nesposobnega za predsedniško mesto. Obsojam tudi način, kako je prišel do te službe. To se nikakor ne strinja s etiko učiteljskega poklica, in jaz nikakor ne morem zapopasti, kako naj bi ostal učitelj, ki še količkar drži nase, na njegovi fakulteti."

Novi predsednik ni maral izreči nobene opazke k tem dogodkom.

JAURESOV SPOMENIK.

Odkrili so ga francoski socialisti s velikim slavljem.

Pariz, 4. jun. — Spomenik Jean Leon Jauresu, socialističnemu voditelju, ki je bil umorjen na predvečer vojne leta 1914, je bil večer odkrit v Carmauxu v prisotnosti 10.000 socialistov. Anatole France, ki je vodil akcijo za spomenik ni mogel priti k slavlju, ker je nekaj bolan; namesto njega je predsedoval Albert Thomas, ki je tudi prečital Francovo addresso. Govorniki so povdarjali, da je bil Jaures žrtve fanatičnih rojalistov, ki danes zopet iščejo nove žrtve v Franciji.

NOVA STAVKA V PORENJU.

Nemški delavci v angleški coni posvami na generalni stavki.

Kolin, Nemčija, 4. jun. — Nemški komunisti so danes pozvali vse delavce v angleški okupacijski coni na generalni stavki.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Zadeva ocenitve železnice pojde najbrž pred sodišče.

Oklahomski governor izročil kmetijsko šolo radikalcem.

Strajk na čikaških ulicnih železnicah zadržan do sobote.

Stavka transportnih delavcev v San Pedru končana. Škandalozni antisindikalistični zakon izgublja vpliv.

6000 kitajskih kulijev vtihotapljenih v Združene države.

Inozemstvo.

Nova stavka izbruhnila v okupirani Nemčiji.

Ameriški oljni trust mora plačati osem milijonov dolarjev kazni v Argentini.

Petindvajset roparjev obsojenih na smrt v Rusiji.

Petlura, znan ukrajinski bandit, obsojen na dosmrtno ječo.

RAZKRINKANJE LAŽI O RUSIJI.

Tovarna laži v Rigi je v rokah reporterjev, ki imajo osebne mrinje do ruskih voditeljev.

Riga, 4. jun. — (Poroča I. D. Levine.) — Poročila o položaju v Rusiji, ki jih prejema gotovi ameriški listi iz Rige zadnje čase, ne odgovarjajo resnici. Poročila so večidel fabrikirana po poročevalcih, ki so bili izgnani iz Rusije in zdaj se maščujejo nad sovjeti s tem, da kablirajo laži o njih.

Ameriško ljudstvo je opravičeno do zanesljivih vesti o veliki ruski revoluciji in sedanjem položaju v Rusiji. Žalostno je, da mora še danes pokirati smešno pripovedko reporterjev, ki goje osebne mrinje do sovjetskih voditeljev in komisarjev.

Sedanjí zapletljavi z Anglijo nimajo nič opraviti s boljševizmom. Takozvana propaganda v Aziji je le preteževa, katere se poslužuje lord Curzon v svrhu, da potlone Rusijo iz Kavkazije. Stara tekma med Rusi in Angliji na Vzhodu je oživela v novih oblikah. Rusija v resnici želi mir in bi rada žrtvovala Angliji gotove koncesije, toda ne bo se odrekla svoji historični politiki v Aziji.

Razdevanje ruhralih železnic z bombami.

Francosi so napravili dve milijardi z okupacijo, pravi Cuno.

Duesseldorf, 4. jun. — Nemški sabotisti so v soboto razdejali z bombami glavno železniško proggo, po kateri Francozi odvažajo premog in koks iz zasedenega Poruhrja. Promet bo moral počivati nekaj časa.

Razdejanje se je izvršilo v kraju, kjer teče železnica skozi gozd. Francozi so zdaj ukazali Nemcem, da morajo posekati gozd 200 metrov na obeh straneh proge. — Štirje Kruppovi uslužbenec so bili obsojeni v zapor in milijon mark globe vsak, ker so obveščali sabotiste o gibanju francoskih čet.

Baron Krupp, ki je bil obsojen na 15 let zopora, je bil večerj premeščen v vojaško ječo v Saraki dolini.

Berlin, 4. jun. — Ministrski predsednik Cuno je dejal, da je francoska vlada napravila z zasedbo Poruhrja osem milijard vlatih mark (dve milijardi dolarjev), dobila pa ni nič.

PETLURA V DOSMRTHO JEČO.

25 drugih ruskih banditov obsojenih na smrt.

Moskva, 4. jun. — Sovjetsko sodišče v Moskvi je danes obsodilo na smrt 25 banditov. Boris Izumskij, vodja roparske tolpe, precej časa teroriziral prebivalce v južni Rusiji, je tudi pred sodiščem in njegova usoda bo zapetena v par dneh.

Med banditi, ki so obsojeni na dosmrtni zaporj je tudi znan Petlura, ki je za časa rusko-poljske vojne vodil bele čete v Ukrajini.

STAVKA ČIKASKIH ŽE- LEZNIČARJEV ZADRŽA- NA VSAJ DO SOBOTE.

Dolgodobna pogodba bi izključila pogoste spore, meni predsednik železničarskih unij.

ZATO ZAHTEVA, NAJ BI BILA POGODBA SKLENJENA NAJ- MANJ ZA DVE LETI.

Chicago, Ill. — Grozeča stavka čikaških prevoznih naprav je odvrnjena vsaj do prihodnje sobote.

To se je izvedelo začetkom tega tedna, ko je mednarodni predsednik združenih železničarjev na pouličnih in električnih železnicah ameriških svetoval uradnikom in članom obeh krajevnih unij, naj nikdar poprej ne prekinajo pogajanj.

Raztegnitev pogajanj akoci cel teden je pripisovati dejstvu, da ima unija nadestnih železničarjev svojo redno sejo šele v soboto.

Če ne bo sklicana izredna seja, ne more biti pred soboto glasovanja za stavko. Predsednik Mahon je odavetoval takšno izredno sejo.

Načrt mednarodnega predsednika je prišel kot odmev njegovih konferenc, ki jih je imel s županom Deverjem. Podal ga je v obliki odprtega pisma, ravno preden je odpotoval na konferenco mednarodnih unijskih uradnikov v Detroit.

Dasi so imeli člani krajevnega društva šte. 241. svojo redno sejo začetkom tega tedna, in čeprav bi njih glasovanje izpadlo stavki v prilog, bo ostal dan za zastavkanje odprt. To pa zato, da bodo mogli zastavkati s svojimi tovariši na nadestni železnici istočasno, če sklenejo ti na svoji seji v soboto zastavkati.

Prošni delavci so tudi zagrozili s stavko. Njih število je 1.500. Ti delavci zahtevajo mezni povisek približno za eno tretjino sedanje plače.

Tudi elektriki se sedaj pogajajo za tisti mezni povisek kakor prošni delavci. Ko je bil njihov zastopnik Boyle vprašan, če bi ugnili njegovi ljudje zastavkati, je odgovoril, da bodo, če bo to zahtevala potreba. Boyle je rekel, da niso pogajanja prošnjih delavcev in elektrikov dolejš še pretrgana, in da se da doseči poravnavo z družbinim vodstvom.

Elektriki, ki so zaposleni v elektrarnah, in ki jih je kakih 150, so tudi predložili svojo zahtevo za mezni povisek. Ti so stavkali 1. 1920. ter s tem povzročili, da so bile elektrarne začasno zaprte. Njih mesta so bila izpopolnjena s neunijskimi delavci, in železniški promet ni bil ukinjen. Nekateri motorniški pravijo, da ne bodo delali, če vzamejo družbe neunijske delavce po elektrarnah na delo.

Napredek delavske banke.

V dveh mesecih so vloge narasle na \$1,117,000.

New York, N. Y. — Banka krojaške unije A. C. W. A., ki je bila odprta 1. aprila t. l., je imela 1. junija vlog za \$1,117,000. Vseh vlagateljev je 3100, ki so vložili povprečno \$36,000 dnevno.

SPOR RADI AMERIŠKE ZA- STAVE.

Zion City, Ill. — To mesto je zopet v prepiru radi ameriške zastave. Ta spor pa utegne doseči toplot deželno pravstolico. Pristaj verskega fanatika Volive je bil pred kratkim izbran za poštarka.

In nemudoma potem je nekdo nadomestil ameriško zastavo na zveznem postopju z bandom fanatičnega Volive. Zadnja sobota je prišlo skoro do velikega izgre-da, ker ni maral bivši vojak in sedanji šerif Edwin Ahlstrom poseči vmes ter odstraniti tistega bandera s postopja. Meščanje nameravajo poslati nekoga iz svoje srede v Washington, da pojasni tam-kaj celo zadevo.

FRANCIJA OBOROŽUJE MILJON ČRNECV.

London, 4. jun. — "News of the World" prinaša presenetljivo vest pod naslovom "Francoske črne legije", ki so glasi, da Francija vadi v orožju desetstisoče zamorcev v svojih afriških kolonijah. List poroča, da Francija pričakuje novo evropsko vojno v bližnji bodočnosti in za ta slučaj namerava izvežati in oborožiti milijon črncev.

VTIHOTAPLANJE KI- TAJSKIH KULIJEV.

Kapitalisti iščejo Kitajce, ki so zadovoljni s vsako plačo.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Na stotine evropskih naseljencev je vsak mesec takorekoč brenjenih s praga Amerike valed izbrpanja kvote, medtem pa je prišlo v Združene države brez kakih sitnosti okrog 6000 kitajskih kulijev kljub zakonu, ki izključuje kitajske imigrante. Vtihotapljeni kuliji so raztreseni po državah New Jersey, Pennsylvania in Massachusetts in so izpodjedli delo domačinom.

Kitajci se vtihotapljujejo na ta način, da pridejo v ameriška pristanišča kot "mornarji" s tujih parnikov. Ko so enkrat na suhem, pridejo v roke kitajskih agentov in organizacij, ki jih pričakujejo; nato izginejo iz obmorskih mest. Goeringer Construction kompanija v Wilkes-Barre, Pa., je najela 56 kulijev za kopanje grabnov; dobila jih je iz New Yorka in jim plačuje 45 centov na uro — več kot imajo navadno kuliji — delajo pa 10 ur dnevno in sedem dni v tednu. Druške jih drži na nekem nenaseljenem otoku pro d ob mesta, kamor jih vozi na delo in s dela. Mnogo kulijev dela v tovarnah v New Yorku in drugje.

Naseljenjski uradniki, ki so tako natančni na Ellis Islandu s tigranti iz Evrope, da razstrgajo družine in posljejo otroka nazaj, stariše pa pustijo, če tako zahteva kvota — so gluhi in slepi na prav dohajanje kulijev. Naseljenjski komisar R. E. Tod je rekel, da nima zadosti osebja, da bi pačil na Kitajce. Osojbe je preveč zaposleno s izključevanjem belopoltnih naseljencev.

Preiskovalci teh lepih razmer pravijo, da mnoge velike družbe v New Yorku iščejo kitajske kulije za delo v tovarnah. Kitajci ne čakajo niti en dan na delo.

Oljni trust kaznovan v Argentini.

Plačati mora osem milijonov dolarjev radi sleparij.

Buenos Aires, Arg., 4. jun. — West India Oil Company, podružnica ameriškega petrolejskega trusta Standard Oil, mora plačati osem milijonov dolarjev denarne kazni, ko ji je bilo dokazano pred najvišjim argentinskim sodiščem, da je osleparila argentinsko vlado za tri milijone dolarjev na carini.

Družba je uvažala v Argentino petrolej, gazolin in druge oljne produkte, od katerih je treba plačati visoko carinsko pristojbino, pod pretezo sirovega olja, od katerega je nizka carina. To sleparijo je počenjala družba pet let. Sodnik Zavala je odredil, da mora družba plačati vso vsoto, katero je v tem času priselaparila na carini in vsoto vrednosti importiranega olja, kar znaša skupaj osem milijonov dolarjev.

Finančni krah na Grškem.

Atene, 4. jun. — Grška valuta je začela padati. Drahma je padla na 128 za funt. Več bank je zaprlo vrata. Ravnatelji komercialne banke so bili aretirani.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo oblačno in hladno. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 84, najnižja 73. Sonce izide ob 5:14, zaide ob 8:23.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vrnejo.

Narodna: Zedinjene države (loven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za izsestitev \$4.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (Maja 31-23) poleg valoga imena na naslednji pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovito je potrebno, da se vam na ustavi list.

KROKODILOVE SOLZE.

Našel se je človek, ki je "preračunil", koliko imajo delavci izgube, kadar zastavljajo. Kdo neki je ta človek? Nihče drugi kot A. S. Goldborough, tajnik Društva trgovcev in tovarnarjev. Tajnik vprašuje v patetičnem tonu, kot se spodobi za gospode, ki služijo delodajalskim interesom, ker upa, da s takim tonom napravi večji vtis na delavstvo:

"Ali se delavstvo zaveda, kaj so mu stavke povzročile v zadnjem letu v Marylandu?"

Tajnik seveda hoče biti natančen, ker delavstvo "ne ve", kaj so mu povzročile stavke in za to je izračunal, da je delavstvo izgubilo 1.162.194 delavskih dni, \$5.668.744 na mezdah, industrija je pa izgubila približno enajst milijonov dolarjev. Ko je te izgube navedel, se je prav krepko oddihnil, da delavstvu pokaže, da je neumno, da se organizira. Tem številkam je dodal tole neslanost: "Šlihi se govorica, da slabi voditelji svetujejo delavcem, da stavijo pretrane zahteve."

Dozdaj so se trudili ljudje, ki so pravi strokovnjaki v takih preračunih, da doženejo izgube, ki jih ima delavstvo v stavki, a vsi poskušajo dozdaj za preračun natančnih izgub se niso obnesli. Kajti stavke v resnici niso izgube za delavstvo. V današnji družbi ne produciramo, ker ljudje potrebujejo obleko, čevlje, stanovanja, živež in druge potrebščine. Vsa produkcija se vrši zaradi profita in industrija producira le toliko, kolikor produktov zahteva trg, da se prodajo z dobičkom. Producira se le toliko, kolikor se lahko proda, in ne toliko, kolikor ljudje potrebujejo. Ako podjetniki prišlijo delavce v stavko, je to večalmanj dokaz, da so podjetniki prepričani, da bodo z izdelanimi produkti do stavke prav lahko zalagali trg.

Se neka druga prikažen postoj, ki povzroča, da se ne morejo izračunati natančno izgube, ki jih imajo delavci zaradi stavke. Veliko delavcev je na stavkovni listi, ki so poslali po izbruhi stavke druge delo.

Ako bi delavci ne zastavljali in ne pokazali, da niso zadovoljni z mezdami, ki jo prejema, in z razmerami, v katerih žive, tedaj bi delali za staro mezdami in v starih razmerah. Delavci pa niso zastavljali, ker jim je stavka "špas", ampak ker so jih razmere pri delu in draginja primorale do stavke. Ako delavci ne izboljšajo svojih mezd ob času draginje, je to zanje izguba. Ako draginja ostane trajna, delavci pa delajo za staro mezdami, imajo delavci izredno veliko izgubo.

Vse te faktorje mora vsakdo vpoštevati, kdor hoče preračunati, kako veliko izgubo imajo delavci od stavke.

Ali kar je strokovnjakom težka stvar, je tajniku podjetniške organizacije igračka. On izračuni, koliko delavcev je stavkalo v podjetjih, na to izračuni stavkovne dneve, k temu doda še staro delavsko mezdami, ki bi jo delavci zaslužili, ako bi delali in na to pove v številkah, kako veliko izgubo so imeli delavci, ker so zastavljali.

Zdi se, da človeku ni treba dosti znati, pa tudi velike pameti ne potrebuje, ako želi postati tajnik kakšne podjetniške organizacije.

KDO GOJI IN NEGUJE POBOJNIKE?

V St. Paulu, Minn., so obsodili pobojnika Fred A. Hursta v ječo, ker je napadel nekega šolskega vodja in ga silno pretepel. Pobojniki se je namreč zmotil. Imel je nalogo, da pretepe John Klause, organizatorja tiskarske unije. V zmoti je pretepel nekega drugega in za to je moral v ječo.

Zdaj poročajo iz St. Paula, da Meščanska alijanca pobira na tihem podpise za petico, da se pobojniki Hurstu odpusti jetniška kazen in se izpusti iz ječe. Šlihi se tudi, da je Meščanska alijanca plačevala po sto dolarjev na teden pobojniki ob času, ko je napadel in pretepal mirne ljudi.

Nekateri časniki zelo radi kriče ob času stavke o terorizmu stavkarjev, take dogodke pa prav radi zamože, ki govore, kje so pravi teroristi. Kdor je proti terorizmu, bo poročal fakte v pravi luči, akotudi se tičejo terorizma, ki prihaja iz delodajalskih vrst.

Delavstvo ni teroristično. Ampak nekateri delodajalci hočejo ob času stavke zmagati za vsako ceno. Ako ne gre drugače, pa najamejo pobojnike, da pretepejo unijske odbornike, ki so zvesti članstvu.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Johnston City, Ill. — Pred par dnevi sem dobil v roke izvestje glavnega tajnika 12. distrikta U. M. W. of A., v katerem sem pri pregledovanju našel na ime brata George Kosanoviča, ki živi v našem mestu in je po tem izvestju prejel od glavnega urada \$642 kot plačo za tri mesece ter \$408 kot stroške za hotel in vožnjo. Na prvi pogled nisem vedel, zakaj naj bi bil on dobil te vsote, kaj neki je napravil v organizaciji za ta denar. Pa sem se spomnil na zadnjo jesen, ko je G. Kosanovič govoril proti Franku Farringtonu, predsedniku 12. distrikta rudarske organizacije v Illinoisu, med časom rudarske stavke.

Čim je stavka prenehala, je brat Kosanovič delal nekaj dni, potem pa naenkrat pustil delo a izgovorom bolezni. Ob istem času so se pa menda njegovi nazori spremenili, kajti prišel je govoriti za Franka Farringtona in ga hvaliti. Trdil je, da bo naša organizacija oslabil in bo slabo za rudarje, ki so zapleteni v herinsko tragedijo, ako bo Farrington izobil pri volitvah za predsednika v 12. distriktu. Nekateri rudarji so slišali, da je Kosanovič najel, pa on to taji. Sum nanj pada radi skupne vsote \$1.050, ki jo je prejel. In po samem Illinoisu je bilo z ozirom na to izvestje naplačanih 56 ljudi.

Saj mi ni za to, če je brat Kosanovič prejel toliko vsoto, a zakaj taji, čemu je prejel vsoto.

Člane rudarske organizacije vprašam, kako dolgo bodo dopustili, da bo tako na nekontroliran način potrošeni njih zbrani denar za organizacijo. Denar bi se vendar moral porabiti v mnogo bolj potrebne svrhe. Mislim, da bi bilo bolje, če bi ta denar bil poslan v Pennsylvanijo, stradaljočim rudarjem in njihovim družinam, ki že nad leto dni vodijo borbo za svojo organizacijo.

Če je res, da si je Farrington kupil svoje mesto, zakaj bi tega ne napravil vsaj s svojim denarjem. Prosil bi brata Kosanoviča, ako je res naprednjak in pošten človek, naj pred rudarji izjavi, kaj je storil za prejšnjo vsoto in kdo ga je namestil za njegovo delo. Tu je prilika, da se prepričamo. S takim činom si bo pridobil ugled kakor ga je imel prej med rudarji. Nikomur ni za on denar, saj je itak šel, pa dobro bi bilo, da bi prišli enkrat takemu nejasnemu početju do kraja. — Tony Shragal.

Brady, W. Va. — Po nekaterih majnah se pri nas vrtijo kolesa vsak dan, po drugih pa zopet kar po tri dni na teden, kar znači, da imamo prilično take razmere kot drugod po tej svobodni Ameriki. Kje torej neki vzrok, da ni premo, kar prav radi kričijo trgovci po mestih, da tako lažje navijejo cene. No sedaj ga je seveda dosti, saj ga ne rabi drugi kot kak živkan, da polika izdelane hlače. Baronom pa ni treba drugega kot evnika in tega so dobili dovolj. Kako radi slišijo prijeten cvenk v svojih žepih, nič jim ni mar, koliko gorja med delavstvom je bilo valed tega evnika.

Zmeraj se najde kak voditelj med delavstvom, da hoče spregovoriti med delavstvom, pa hitro pride mož postaviti in ga povabi s seboj, da kar vrže za omrežje spehkanje, kajti delavstvo podučevati je strašen greh, huji kot če bi delavce pobijali.

Kaj pa pravica za delavce? Ah, kaj pravica, da le delamo in molimo, pa je vsem drugim prav. Torej le bodimo pokorni in potrpežljivi, da si bodo baroni lahko privoščili kakšno boljše smotko in kak kozarec šumeče kapljice. Za nas ni niti pitna voda, zato nam jo ne dajo, da bi se jo človek s slastjo napil.

Tako gre nam siromakom po tej širni Ameriki. Pa še se dobijo tisti, ki verjamejo Kazimirju iz Chicago, jih postelja in se po njih ravna. Če se jim kaj nalaže po svojih 'ejtengah', ovčice kar lepo vse verjamejo.

Pa ne, da bi zamerali kar pišem! V nekem listu iz Jolleta, Ill., sem bral, da bi bilo treba delavke voditelje zatreči, kar on jih ne more trpeti med nami. Kaj bo tako pisaril, če je delavski list, kot z vneto trdi, tedaj bo pač pustil naše voditelje pri miru in jih podpiral. Saj naši napredni delavski voditelji yendar delujejo za boljše bodočnost delavstva, za enakopravnost in za pravilo: kdor

ne dela, naj ne je. Seveda težko bodo še prej, predno se bodo izpolnile napovedi naprednih voditeljev delavstva, toda počasi se bo pridružil vse delavstvo in tedaj ne bo nobenih težkih več, ker vsi se bodo naveličali izkoriščevalcev med seboj in sami bodo vživeli, kar bodo pridelali. Naši voditelji niso več gnamljeni, veliko probujenih imajo za seboj. Tako je treba, da držimo z njimi, jih podpiramo in pridobivamo v svoje vrste še drugo delavstvo, da bomo končno vsi organizirani v svojih močnih organizacijah, da si bomo lahko privoščili boljše smotke, čašo šumeče kapljice in vse drugo, kar imajo danes naši izkoriščevalci.

Pa naj bo za danes. Se bom še še kaj oglašal, pa iz druge nasebitne, ker so mislim prenesti. Lep pozdrav vsem zavednim delavcem, listu "Prosveta" pa šelim mnogo uspeha pri mnogih novih naročnikih. — Tone Miniševski.

Tekma med mezdami in profiti.

(Za Fed. Press Leland Olds.)

Loy za profitom napravlja delavstvo zaposlenost nestalno. Profitarstvo v industriji je organizirano in njega cilji so: delati profite, ne glede na to, če to strumlje, ne tudi obče koristi človeški družbi. Profitarstvo ustvarja napuh. Če bi delavstvo moglo organizirati industrijo za produciranje same toliko dobrin, kolikor je potrebnih za življenje in jih enakomerno razdeliti brez vsakega profita, bi ne bilo nikakih skokov navzgor in navzdol, katere učenjaki imenujejo prosperiteta in depresija.

Ljudstvo bi moralo to razumeti. Denarni mogete osredotočajo profite in se pripravljajo za bodočnost; če jim niso profiti dovolj visoki, navijejo ceno svojemu blagu ali znižajo mezde, tako imajo dovolj velik profit, obresti in dividende. Tako navijanje cen življenjskih potrebščin in nizevanje mezd pa povzroča, da se morajo delavci odpovedati dobrinam, katere so sami producirali. Z drugimi besedami: vsake cene prišlijo ljudstvo, da neha kupovati in tako industrija sama zastane, nezaposlenost se povrne.

Najvažnejši faktor za nakupovanje od strani konzumenta je stalna zaposlenost in vrhunec zaposlenosti bo najbolj dosežen med tem poletjem. Zaposlenost je pa še vedno nižja kot je bila l. 1920, a odbor Narodne industrijske konference ter svetovni odbor Illinoiskega delav. departamenta zahtujeta, da bo pomanjkanje na delavstvu naraslo vsled velikega povpraševanja za poljaki in drugimi delavci, ki so potrebni pri delu poleti.

Pravijo, da delodajalci višajo plače. To se da menda sklepati iz zadnjih poviškov mezd v tekstilni in jeklaraki industriji. Čas je že za povišanje in tu imamo tekmo med mezdami in cenami življenjskih potrebščin.

Radi visokih cen že ponehava povpraševanje po domovih in živahno grajenje hiš očitno ponehava. Aprilski buletin Federalnega rezervnega odbora pokazuje, da je bilo meseca februarja v desetih njegovih distriktih za \$277,380,000 sklenjenih pogodb za gradbo hiš. To je toliko kot 14 odstotni narastek od januarja. Toda v teh pogodbah so vključene tudi pogodbe za gradbo vladnih poslopij, katere so narasle za 55 odstotkov. Pogodbe za grajenje stanovanjskih hiš so padle in jih je mnogo manj kot jih je bilo pred enim letom.

Kako hitro konzumenti brez kakih objav napovedi stavke nakupovanju, se lahko sklepa po silnem padcu pogodb za gradbo stanovanjskih hiš od zadnjega februarja, kar je valed tega, ker so cene stavbinskemu materialu hipoma in neprestano narasle. Omenjeni buletin piše, da je cena stavbinskemu materialu v tem kratkem času poskočila za 24 odstotkov, dočim je pogodb za grajenje stanovanjskih hiš za 20 odstotkov manj kot jih je bilo pred enim letom.

Tak položaj v stavbinski industriji bo pokazal že posledice že to jesen, če se prav hipno ne spremenijo. Vprašanje nakupne sile zavisi od velike mase konzumentov. Konzumenti morajo biti zmorni za nakupovanje po zmernih cenah v primeri koliko zaslužijo, če ne bo vsa živahnost v industriji enkrat odpovedala, nengdoma se bo pojavila v industrijah nadprodukcija in delo bo prenehalo.

Te jeseni se bo rapidno narasla

nje cen na debelo pojavilo v cenah na drobno. Dvomljivo je torej tedaj, če bodo konzumenti še toliko povpraševali po blagu, vzile visokim cenam. In od tega je odvisno, če se bo prosperiteta nadaljevala.

Govoreč o cenah je profesor Irving Fisher, eden najboljših poznanih ekonomov te dežele, pred kratkim rekel: "Cene v zadnjih pet četrletjih so narasle bolj skokoma kot kdaj prej v mirnem času ali celo povprečno v vojnem času. Po mojem prepričanju bo sedanje hitro naraslanje cen napredovalo, da bomo še leta 1923 videli povprečno dvakrat tako visoke cene življenjskih potrebščin kot so bile v predvojni dobi."

Po Fisherjevem tedenskem seznamu cen na debelo je razvidno, da so bile cene letos 6. aprila že za 38 odstotkov višje kot so bile povprečno pred vojno. Valed tega je skupna cena dolarja komaj 59 in pol centa, kar je za 13 centov nižje kot je bila v januarju. Se nikdar v zgodovini Amerike ni dolar tako skokoma padel v veljavnosti.

Glavni činitelji v družabnem boju.

Premoženjake, še bolj pa pravne sasilke med ljudmi so bile v preteklosti večje kakor dandanes. Te razlike so bile v posameznih dobah zelo različne. V bistvu pa je vse ostalo enako. Dokazano je s temi razlikami, da so se ljudje v tem družabnem boju borili enkrat s vajim, drugi zopet s manjšim uspehom. Radi pomanjkanja vsake organizacije proletarcev je bilo pač mogete in popolnoma umerno, da je v celem starem in novem veku do najnovejše dobe obstajal pravni red, ki je omogočal manjšini kar najrazkošnejše življenje, veliki večini pa spremenil celo njeno zemeljsko življenje v pravi pravezi pekel.

Kje tiči vzrok, da imajo eni pravo na izobrazbo, bogastvo, duševne in telesne zabave itd. drugi pa morajo biti deležni skrbri, pomanjkanja, boleznij? Zakaj si ne smejo oni, ki hočejo, privoščiti vsaj najpotrebnejše izobrazbo in najpotrebnejše zabave in se radi razmer nekatera delavska dekleta morajo vdati prostitutici?

Trije so činitelji, ki skupaj urejujejo pravo in uspeh boja za pravo in sicer: potrebna posameznika, njegova vrednost in njegova telesna in duševna sila. — V naravi velja že od pametiveka jekleni zakon: Vsakdo ima toliko pravice, kolikor ima moči. In te moči naravno tvori potreba po telesnem in duševnem razvoju, potreba streti teme okove, v katere je radi razmer vključen, potreba zapustiti suženjstvo življenje in začeti novo človeško vredno življenje. Iz teh vsestranskih potreb je naravno nastala vrednost, oziroma kakovost človeka. Zgodovina človeštva ni drugega, ko večni družabni boj ravno radi spremembe potreb posameznih narodov, oziroma posameznih slojev med seboj. Od pametiveka do najnovejše dobe je še vedno in povsod vladal kruti imperijalizem, ali želja po vladanju in izrabljanju. Premošnejši in inteligentnejši sloji so imeli vedno premoč nad manj premožnimi in manj inteligentnimi in jih zatirali duševno in telesno. Imeli so vedno interes, vzgajati v njih suženjstvo naravo, jih držati v neumnosti in nerazodnosti. — Zavoljo napredka na gospodarskem in tehničnem polju posebno v 19. stoletju je postal stari družabni red nepotreben in napravil prostor novemu, ki bo v teku časa radi vedno na novo nastajajočih ljudskih potreb zopet napravil prostor drugemu itd. Ta novi družabni red je ustvaril na eni strani kapitalizem, na drugi strani pa socializem, ki se bojuje za uveljavljenje proletarskih pravic in zahtev napram nenasitnemu kapitalizmu. Da se je družabni red v zadnjih desetletjih silno spremenil, naj navedemo samo svobode izseljevanja, odpravo tlake in desetine, na drugi strani pa pridobitev splošne in enake volilne pravice, obvezen školski pouk, delavske zavarovanje, koalicijsko ali pravo združevanja in organiziranja itd.

Kakor rečeno, dviguje in spreminja tehnika in s tem kultura neprestano takozvani "standard of life", ali življenjske razmere in potrebe. Suženj in tlačan v starem oziroma srednjem veku sta imela samo pravico živeti, današnji delavci sme to življenje tudi uživati; vprašanje je samo kako. Istina je, da je večja izobrazba današnjega delavca prebudila tudi v nje mivike potrebe in zahteve. S splošno izobrazbo in poukom delavstvu v vseh najvažnejših živ-

ljenjskih vprašanjih bodo tudi potrebe postale enake. Zadovoljenja takih potreb, ki so bile v preteklosti samo avojina bogatašev, je dandanes mogoče tudi že manj premožnejšim slojem.

Pravo in pravica človeka pa je odvisna tudi od njegove vrednosti in sile. Vrednost človeka je njegova korist za splošnost. Čim več koristi splošnosti, tem več velja, tem več imaš pravice. Čim več delaš za svojo stranko in organizacijo, tem več imaš pravice, tem bolj te bo vsak spoštoval. Kdor nič ne dela, nič ne koristi in tudi nič ne velja. To je jasno. Vsakdo delaj in koristi po svoji moči in naš uspeh je zagotovljen.

To vrednost in veljavo pa splošno duševna in telesna sila, zdravje, uvidevnost in znanje — sploh izobrazba, ponos, razredna zavest in pošten in koristen značaj. Pri nas 'socialistih pa velja še posebno številna moč in organizacija odločnih, zavednih delavcev.

Gospodar, oziroma delodajalec, najame delavca in mu plača gotovo vsoto denarja ali pa v naravi. Delavec ima za gospodarja vrednost, Delavec prizna s tem pravico gospodarja, ne iz razloga, da je obleka, hrana itd. toliko vredna kakor njegovo delo, temveč, ker je še po zakonu t. j. po telesni, le bolj pa po duševni in premožnejši sili gospodarja jači.

Iz tega sledi, da je glavna naloga doseči kar največ pravice, oziroma to, kar vsakemu gre. Zato govorimo tudi v socialnem boju e željeznem zakonu, po kateremu dajemo vsakomur toliko, kolikor je zaslužil s svojo vrednostjo, s svojo telesno in duševno silo. Zato zavračamo ono malodušnost nekaterih naših kmetrov in delavcev, ki stojijo vse preveč pod vplivom verskega indiferentizma, oziroma brezbrzičnosti, češ: "Bog je dal, Bog je vzal, zgodi se njegova volja!" Ne! Bog leži v meni! Delavstvo, pomagaj si potom organizacije in aloge samoti — "Naprej!"

PREPRAVANJE MED KATOLIŠKIMI OVOČICAMI.

Milwaukee, Wis. — Župnik katoliške cerkve sv. Roze v mestu Racine, ki je že dve leti predmet viharnega prepiranja in kreganja med cerkvenjaki v Milwaukee nadškofiji, mora pobrati šila in kopita ter iti kam drugam v desetih dneh. Tako se je glasilo natančno, ki ga je podala neka cerkvenjaska delegacija, ko se je vrnila od nadškofa Messnerja, ki ima svoje bivališče v Milwaukee.

Župnik Piette ima nekaj privržencev. Ti so se potegovali zanj na eni strani. Na drugi strani pa je veliko število njegovih nasprotnikov. Župnik je povzročil ta kreg in prepri, bržko je prišel na svoje sedanje mesto iz mesta Fond du Lac.

Nasprotniki so dali aretirati duhovna, ker je nosil s sabo nevarno orožje. Piette je prišel potem pred sodnika, kjer je priznal, da je bilo njegovo življenje v nevarnosti, in da nosi zastranega vojaški samokres s sabo.

Pozneje je bilo pet ljudi izključenih iz cerkve, naker so ljudje prosili nadškofa Messnerja, naj premesti župnika Piette.

Takih maziljenih prepričljivcev in zagarjevalcev je med katoličani vsepolno. Tudi med našimi rojaki jih ne manjka. No, ljudem bi se pa nikakor ne bilo treba pripraviti z njimi, če bi jim zavzelej obrnili hrbet ter jim dejali, da lahko molijo svojega boga brez nunccev, če že hočejo na vsak način imeti nekaj, s čemer varajo same sebe.

Znamenjske civilne vojne v Franciji.

Pariz, 4. jun. — Oblasti so pričele mobilizirati policijo vsled pričakovanih bojev med fašisti-monarhisti in radikali. List "Quotidien" je odprto poslal svoje pristake na oborožene represalije napram fašistom. Vlada je preslaba — piše list — da bi energično iztrebila rojalistično zalego, ki je organizirana v skupinah, katere so nazivajo "Kraljevi vitezji"; šest milijonov monarhistov je organiziranih na ta način.

Vlada se pripravlja, da zatro glasilo "L'Action Francaise".

Švicarji odklonili žganjarski monopol.

Zeneva, 4. jun. — Včeraj je bilo v Švici splošno glasovanje o predlogi vlade, da postane vsi pitni alkohol državni monopol. Predloga je bila zavrnjena z veliko večino. Švicarji, ki so od vojne sem postali veliki žganjekuhli, se se s tem izrekli za privatne žganjekuhne in trgovine z opojnimi pijačami.

Prilodni kongres uteg- ne izsiliti pripoznanje ruske republike.

Washington, D. C. (Federated Press). — Iz novega zanimanja za rusko republiko med kongresnimi člani sklepajo tukajšnji politični krogi, da je pričakovati v prihodnjem kongresu, ki se sni-
vaja v decembru letos, novega pripoznanja za pripoznanje sovjetske vlade.

Da narašča na zapadu in srednjem zapadu razpoloženje za pripoznanje ruske vlade, je razvidno iz izjave, ki jo je podal senator Borah, ko se je vrnil semkaj iz St. Louisa, kjer je imel svoj politični govor pred mnogobrojno množico.

"Dvoje je posebno zbudilo v mojem govoru, ki sem ga imel v St. Louisu, kar največje navdušenje, in sicer Rusija in amnestija za politične jetnike," je dejal senator.

"Naravnost čudil sem se velikanskega zanimanja za to dvoje. Kakor mislim, je tisto navdušenje dalo duška razpoloženju misli, ki so se razpoložile v misliščih doline in izrazilo čustvo, da na zapadu in srednjem zapadu."

Zelo zanimivo pa je to, da namerava senator King iz Utaha, ki je bil hud nasprotnik pripoznanja sovjetske vlade, obiskati Rusijo s senatorjem Laddom in kongresnikom Frearom iz Wisconsina, ki sta oba zagovornika pripoznanja. On poudarja, da je njegova pamet "odprta prepricila."

"Frear je že odšel iz Washingtona, in jaz sedaj samo še čakam na Ladda, da se vrne z zapada," je rekel utski senator. "Zasnova sva samo začasne načrte, ko je odšel. Ali če se bova mogla držati programa, bova obiskala Francijo in Nemčijo. In skoro gotovo bova znano s Frearom obiskala tudi Rusijo. Šli bomo kot zasebniki in na lastne stroške."

"Nasprotno sem pripoznanju v Wilsonovi administraciji in stal sem tudi sedanjí administraciji glede na rusko politiko na strani, ali nikakor pa še ni rečeno z tem, da je to zadnja beseda glee Rusije."

"Vedno sem dostopen prepričanju. Ne protivim se pripoznanju ruske države radi vladne oblike. Če hoče večina ruskega ljudstva imeti komunistično vladno obliko, je to njegova zadeva. Mislim, sem in mislim še danes, da valjuje Rusija svoj komunizem ostalemu svetu in stremi za strmo glavljem naše in drugih vlad. In to je ravno vzrok, zakaj sem protiven Rusiji. Če ni to res, potem se dam prav rad prepričati."

"Rad priznam, da so pred Leninom in njegovo vlado velikiški problemi. Čisto naravno je, če ne gre po stoletnem tiranstvu vse tako, kakor bi moralo biti. Saj je bilo tako tudi v Franciji po francoski revoluciji. Kakor mislim, je Lenin precej ublažil svoje politične smernice. Rad bi videl na lastne oči, kaj počne ruski narod. Jaz nisem trmoglav in se dam rad prepričati. Rusi so mogočen narod in morajo zastrangeti imeti svoje mesto med velikimi narodi."

Senator Borah najbrž ne bo mogel na nameravano pot v Evropo. Saj se mora pripravljati na drugo potovanje, na katerem ne bo samo prepotoval Hardingove domače države, nego bo tudi sledil predvidniku tudi po zapadu. Njegovo potovanje bo vključevalo Ohio, Montano, Oregon, Idaho, in morda tudi Washington pa druge države. Z Rusijo se bo pečal skoraj v vseh svojih govorih.

"Rad bi obiskal Nemčijo in Rusijo," je dejal. "Ali premnogo važnih domačih zadev je, ki zahtevajo moje pozornost, in bojim se, da ne bom imel časa za potovanje v Evropo." Veliki ajdaški "punter", ki neprestano bombardira predsednikove dokaze za mednarodno sodišče, je povedal, zakaj mora biti delavstvo proti Hardingovi nakani.

"Nikakor mi ne gre v glavo, zakaj bi naj le en delavski voditelj odobril mednarodno sodišče," je rekel. "Delavstvo kritizira ravno najvišje sodišče, in vendar bi bil ta sodni dvor bolj oddaljen od ljudskih mas kakor katerikoli drugi sodni dvor, ki si ga moremo misliti — stokrat bolj oddaljen kakor katerikoli sodišče, ki ga kritizira delavstvo sedaj."

Povest "Jimmie Higgins" je zvalo duše ameriškega proletariata ob časn veliki vojni. Dobi se pri Književni matiči S. N. P. J.

KATOLIŠKI DUHOVEN PROTI BRYANU.

Chicago, Ill. — Williamu Jenningsu Bryanu ni treba misliti, da ugotavlja resnico in vero katoliške cerkve s tem, da se protivi evoluciji, je rekel zadnje nedelje katoliški župnik Rebek, ki je imel svojo pridigo v svoji cerkvi. Po njegovem mnenju je ušel sv. Avguštín, ki je živel pred 1,500 leti, nauk o evoluciji, in sv. Tomaž, ki je prišel več stoletij za njim, ali mnogo let pred Darwinom, je tudi ušel evoluciji. Mazični gospod se je seveda poganjal za evolucijo v smislu rimske cerkve, ki je preganjala in tudi morila vse tiste, ki so si upali oznanjati vero v evolucijo. Katoliška cerkev je obojela vsako vedo, ki se ni strinjala s njenimi bedastimi in naravnost smešnimi dogmami. Ko je bila še toliko mogočna, da je zapevedala malone celemu svetu, je dajala sekigati ljudi, ki so izpodbijali njene dogme na podlagi tega ali onega znanstvenega dejstva.

In sedaj vam pride duhoven Rezek ter pravi, češ, da si nista bile vera in veda nikoli v nasprotju. Jaz obsojam stališče, ki ga vzvema mr. Bryan v svojem delovanju proti evoluciji. Obenem pa tudi obsojam stališče, ki ga vzvema malo poučeni katoličanje, ko tede, da ne moreta veda in vera hoditi ena proti, "je dejal smešni duhoven Rezek.

"Med pravo vero in pravo vedo ne more biti nobenega nasprotja. Ali nikar pa ne imajo vsake novinarske vesti o znanstvenih predmetih za pravo vedo!"

"Katoliško bogoslovje nam pravi, da je bog ustvaril ves svet, ali nikakor pa ne pravi, kako je bilo to narejeno. Veda nam pove glavne stopnje v razvoju sveta, ali nikakor pa nam ne izkuša tolmačiti stvarjenja samega."

"Biblija ali sveto pismo ni razlaga vede, nego razlaga teologije ali bogoslovja. Četokrat je tisto sveto pismo alegorično ali prispodobno, za kar je seveda treba cerkvenega tolmačenja."

"Nebroj neuspešnih dokazovanj je nastalo valed besed v Genezi, ki pravi, da je bog ustvaril svet v šestih dneh. Hebrejska beseda, ki jo je rablil Mojzes in ki je bila prevedena s besedo 'dan', ne pomeni štiriindvajsetih ur, nego časovno razdobje, ki bi se ga dalo prevesti z besedo 'era' ali 'epoha'."

"(Sv. Avguštín je dejal pred 1,500 leti, da ni bilo treba bogu posamičnih dejanj za ustvaritev posameznih enot v vesoljstvu. Dal je le svoje povelje 'Bodi', in odlej se je razvijalo v redu. Sv. Tomaž se je potem izrazil rayno tako.

"Čudeži, ki nam jih je razkrila moderna biologija, astronomija in drugo znanstvo, nam le dokazujejo, da je stvarjalna sila božja mnogo bolj orjaška, kakor pa so si predstavljali prejšnji rodovi."

Katoliški 'bogoslovci' mora biti precejšnje podkovan v teologiji, ali pa nalahko zavija dejstva, ki se jih drugače nikakor ne da utajiti."

Sv. Avguštín in sv. Tomaž sta ušla 'evoluciji' na podlagi biblije, ki sta jo smatrala, kakor jo smatra tudi Rezek, za edino veljavno besedo-božjo, čeprav je že nešteto dokazano, da je v njej vsepolno laži, vsepolno izmišljotin, vsepolno grozot in strahote. Tisto svoje 'evolucije' sta razlagala v smislu sv. pisma, ki ne more biti nikdar in nikoli temelj kakemu znanstvenemu razpravljanju."

Sv. pismo je katoliški cerkvi glavna opora. In ker je biblija ravno v popolnem protivoljuju z vedo, potem tudi ne more trditi Rezek, da j njegova vera v skladju z vero."

Tako nima prav niti Bryan, ki se na podlagi sv. pisma protivi evoluciji, niti ne Rezek, ki se poteguje zanj na temelju istega vira. Če ne more Bryan ovreči nauka o evoluciji a sv. pismom, ga Rezek tudi ne more dokazovati z nauki sv. pisma. Znanstveni nauki slone na temelju neizpodbittih dejstev, do katerih se je človek odkopal z neumornim preučevanaravnih pojavov, ne pa na tako trbli in niševi podlagi, kakršna je ravno biblija."

Tretja ženska v angleški sbornici. London, 2. jun. — Angleški parlament ima že tri poslanke. Tretja je bila izvoljena večeraj v North Berwicku, in sicer mrs. Hilton Philipson, ki je nasledila svojega soproga. Nova poslanka je konservativka. Delila je 12,000 glasov, liberalni kandidat 5638 in delavski kandidat 3365 glasov.

Duhoven je prodal Mater Božjo. Pariz, 4. jun. — Francoska javnost prebavlja škandal, ki se je odigral v Fontainebleauju. Tam je cerkva, ki je na slovesu, da ima starodavni in dragoceni kip Marije z Jezuškom. Pred kratkimi pa je prišlo na dan, da je originalni kip iz 13. stoletja izginil in na njegovem mestu stoji ponarejen kip. Župnik Henri Rotte zanj priznava, da je prodal kip za 2500 frankov nekemu pariškemu starinarju, ki mu je preskrbel ponarejeno soho. Duhoven se izgovarja, da je denar porabil za cerkev.

80,000 mark za dolar.

London, 4. jun. — Vrednost nemške marke neprestano pada. Zdaj jih je 80,000 za en ameriški dolar. Nemška marka je danes manj vredna kot avstrijska krona in poljska marka in zdaj leti v globino ruskega rublja.

Kitajski banditje izpustili druge štiri.

Sangaj, 4. jun. — Banditje so izpustili nadaljne štiri ujetnike, ki so bili v njihovih pesteh od 6. maja. Osem inosemcev je še v ujetništvu.

Kultura plemen v Ameri- ki je prekašala egip- čansko.

Mexico City. (John Cornin). — Raziskovalci po različnih krajih Mehike so nepričakovano odkrili nov in zelo čudovit svet, da marsikdo dvomi o poročilih glede teh najnovejših odkritij. Kar je bila večeraj še legenda, je danes postala zgodovina. Pred davnim živod narod v Mehiki, ki je bil takorekoč še legendaren in v megli, je s tem odkrit postavljen na svetlo kot starodavna egipčanska mumije. Njega mesta so odkopali, njih stare podobe starodavnih bogov in malikov so postali znane. Odkrita je neka nepoznana Amerika, neka stara ameriška civilizacija, ki je eksistirala nekako tedaj, ko je Mojzes pisal Israelcem postave na kamenito ploščo.

Veliki profesorji mehikiške narodnega muzeja so črtvovali svoje energije in čas, navdušili so se za brskanje po razvalinah različnih dob in kultur. Profesor Byron z arizonske univerze je v Mehiki dolini odkopal primitivno, sto števile visoko piramido, katere vazoje je kakih trideset čevljev široko in obdano s širono platjo lave in vulkanično strjeno anorjo.

Američan, profesor William Niven, je vrtil nekaj let, da se je prikopal do znakov neke primitivne civilizacije ter s tem posvetil v dosedaj še nepoznano zgodovino. Tudi Franz Blom je delal nekaj let, da bi se prikopal do razvalin nekega zelo starega mesta v državah Campeche in Chiacaqa. Posrečilo se mu je, pa je odkril razvaline starodavnega mesta Palenque od rodu, ki je brčkone živel še prej kot majajski plemo v Yukatanu. Med razvalinami najdeni kipi bogov in vsa druga umetnost ter sestava hiš, templjev in hieroglifične pisave izgleda še starejša.

Drugi raziskovalci so zelo zaposleni po mnogih krajih mehikiške republike. Tradijo se, da bi razbrskali med razkopinami, stariimi črkami, kipi in stavbami, kako so starodavni Američani izvajali svojo umetnost, kako častili svoje bogove, govorili in mislili.

Ekstistence zelo stare civilizacije, razvalin, ki so jih našli pod drugimi razvalinami, nam najbopove, da so pred davnim, davnim časom živeli v Mehiki civilizirani ljudje. To nam zatrjujejo najdene razvaline primitivne kulture ne samo v Mehiki, temveč vsekoli ob obrežju Pacifika od Kalifornije pa doli do južnega Čile.

Odkopanje starodavnega glavnega mesta Tolteka po mehikiškem antropološkem departamentu nam pokazuje, da je bila tedanja civilizacija veličastnejša in obširnejša kot v katerikoli drugem starodavnem mestu pred rimsko dobo. Tedanja civilizacija je bila tudi prilično obsejna in civilizirani ljudje so živeli na zelo obširnem teritoriju. Samo Teotihuacan je treba obiskati in prebiti med tamkajšnjimi divji razvalinami kak teden dni, pa se človek prepriča, da to ni samo kaka govorilna trditve, temveč resnica.

Pa še ena petina Toltekih starodavnih mest ni najdena. Teotihuacan je samo ena razvalina starodavne razvite civilizacije, ki se nahaja blizu Cass

Grandea, severno proti Guatemali. Po državah Colima, Guerrero, Oaxaca, Chiapas, Campeche, Tabasco in Yucatan je še polno takih razvalin, mnogo njih obširnih in znamenitih kulturnih.

Bila so tu starodavna mesta, imperiji in mogočne dinastije. Bogastvo se je kopirilo po teh razvalinah in močno organizirano duhovništvo se prej kot je volkulja došla ustanovitelj Rima, kakor nam pove bajka o Romulu in Remu. Skozi stoletja so kopali v dolini Teotihuakana mehko ilovico, izdelovali z njo malike in razne oblike še davno pozabljenih bogov in nbožic. Nekateri teh malikov so znameniti in dobro podobni, drugi pa so bolj surovo otesani.

Raziskovanja se nadaljujejo v različnih delih dežele, med reko Rio Grande in Panamskim prekopom, kjer upajo, da bodo našli ključ številnim novim upankam.

V Ameriki kakor v starem kraju so se ohranile nejasne legende priče te pri Aztekih in Toltekih, ki pa so jih gotovo sprejeli še bolj od primitivnih rodov, jih pripovedovali skozi stoletja od rodu do rodu. Vsako indijsko plemo pripoveduje v legendah, da je bil indijski rod uničen valed jeze bogov in ne samo enkrat, večkrat.

Ljudstva odkopanih mest so častila bogove in ni dvoma, da so se božanstva spreminjala od koraka do koraka, kakor je napredovala človeška civilizacija. Tisoči piramid, katerih nekatere so ogromnejše kot piramide v Egiptu, samo tu pa tam lategajo svoje vrhove izmed polja strjene lave. Tudi te so bile brčkone v počast bogovom. Takih piramid je po vsej Mehiki, Centralni Ameriki in severnem in zapadnem obrežju južne Amerike v tolikem številu, da bi človek ne verjel.

V mali Mehiki dolini je na atotine piramid in največ od njih jih je na tisoče, jet starejših kot je lava, ki jih je razbeljena zalila v pozabljenost. Stridla se je prvotna lava in rodovi so prišli nazaj ter iznova gradili piramide. Najmlajše piramide so bile zgrajene kako generacijo prej kot so Španci prišli v deželo in premagali tamkajšnji rod (leta 1521.)

Od vseh čudežnih piramidnih mest Mehike s še bolj čudežno preteklostjo je Teotihuacan imel še največ privlačnosti in vzbudi največ zanimanja za odkopavanje. Ko so Španci prišli v deželo Montezuma leta 1610, je bilo to starodavno tolteško mesto še zapuščena razvalina, ogromna in raztezajoča se v daljavo od središča, kje se vzpenjata dve mogočni piramidi. Skozi dolga stoletja je narava preperela mogočne piramide, veter je nanesel na nje semenje, ki je vzkliko in tekot časa so postale mogočne stavbe kakor navadni lepo oblikovani griči.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Svinjarija. Neverjetne stvari ališimo po ljudeh, ki prihajajo po izgonu naravnost iz Beograda.

Dne 14. aprila t. l. je napravila begrajska policija takozvano "racijo" po ulicah. Dva dneva pred racijo je izdala ukaz, da mora vsak, ki se nahaja v Beogradu, imeti od nje izdano legitimacijo s sliko. Kdor tega ne bo imel, da ga bodo prišli. Nato se je začela racija, in kakor se v demokratični državi s svobodnimi državljani spodobi, kar nad pasanti na javni cesti. Tako so jih gnali skupaj, krog 800 ljudi po številu, večinoma delavcev: zidarjev, krojačev in drugih, ki so bili na potu na delo. Nekateri so pobrali direktno od dela na stavbah in jih tirali na policijo.

Na policiji jih niso zaslišavali, od česa žive in še imajo v mestu morda kakga sorodnika ali znance. Neka žena, jugoslovanska "tutjka", ki je poročena s srbskim zidarjem, ni smela več k možu, čeprav je v blagoslovljenem stanju, kit pred porodom, temveč so jo kratkoma lozgnali. Istotako se je zgodilo z 72letnim Turčinom in njegovim 62letno ženo ter njunim sinom, ki je skrbel z delom pri zidarjih za oba stara reveža.

Aretiranim cele tri dni niso dali ničesar drugega jesti razen 1 in pol kilograma kruha. Toplega ni. Na potu pa še celo kruha ali kakšne tople vode ni bilo.

Med izgnanci je bilo 16 Slovencev, med njimi Mihael in Viktorja Legat, on krojaški pomočnik, ona šivilja, oba v Ljubljano pristojna. V Beogradu sta si hotela ustvariti mirno eksistenco, ker sta silila, da je tam zaslušek večji. Obadva sta še bila za-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporni Jednota

Izborni 17. junija 1907 v drčvi Illinois.

GLAVNI STAN: 2637-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 9, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnične oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila John Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Morda Zelenišk, Box 275, Barborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 972, Rip, Minn., John Terdel, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gortch, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2637-39 So. Lawdale Ave. Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: John Ambrosi, Box 288, Mead, Kan., Pa. John Gortch, 14321 Papper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Salar, Box 104, Gross, Kans., in Jaganpud, Mead, Kan., Box 168, Buhl, Minn., in severozapad, Mike Zegal, 5453 S. Winchett St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Fraser Ave., Cleveland, O., William Sittler, 6464 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdržitveni odbor:
Predsednik: Frank Alai, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Josko Ovan, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZORI!—Korespondenca z gl. odborom, ki dolajo v glavnem uradu, se vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanalajo na poslo gl. predhodnika so nasloveni Predsedniku S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE VODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajnitve S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in Jednote vešče so nasloveni: Tajnitvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V VEZEI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI so pošiljajo na naslovi: Blagajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pričetke glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljajo Frank Zalta, predsednik nadzornega odbora, ligar naslov je zgoraj.

Vsi prišli na gl. porotni odbor so naj pošiljajo na naslovi: John Underwood, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namnaila, aglasa, naročilna in spili vse kar jo v zvezi s glasilom Jednote, naj so pošilja na naslovi: "Prosveta", 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

poslena pri krojaški zadrugi v Karadiševci ulici 58. Tiste dni so ju radi njima čisto nenanana policijskega ukaza ob polosnih zjutraj na poti na delo prišli in tirali v izgoniski zapor.

Ta zapor je za moške 14 m dolg, 4 m širok, z dvema majhnima oknom. In v njem ni bilo nič manj nego 75 moških. Zapor za ženske je 8 m dolg in 3 m širok. Cele tri dni je trpel v njem 53 žensk. Reče, ki so morali drug na drugem ležati, Nobena prošnja ni nič zalegla. Če so prosili, naj jih pove-dejo pred čefa, so jih topli s bičkovko, ženske nič manj nego moške.

V ponedeljek 16. aprila se je začela druga križava pot iz Beograda v Zemun z dvema ladjama. Ponoči ob 23. so jih naložili v pdrpte živinske vagono do Indije. Vsi so prišakovali, da dobe vsaj nekaj kruha. Varali so se. Vsi pa so bili brez vsakih sredstev, da bi si kruha kupili. Ob 8. zjutraj so jih odpeljali v šid, kamor so prišli ob 11. — vsi teški. In zopet niso dobili niti mrvice.

Ob 16. se je pot nadaljevala v Rumo, kamor so dospeli ob 21. Tudi tu nobenega griljaja. Zato so jih pa pustili spati — v neki veži na golih tleh. Naslednji dan proti večeru so jih poljali za eno postajo dalje. Tam pa železnica najbrže ni zaupala več kreditu, ker so jim odvzeli vozove, da so morali v največjem dežju po 12 km do Nove Gradiske. Neverjetno — zopet nič hrane . . .

V Novi Gradiski so tamošnji so drugi Legatovima podarili 100 Din. in dva hleba kruha. To je bila njuna prva hrana od ponedeljka do četrčka. Kako je bilo z ostalimi, nam ni znano.

Legatova sta se z onimi 100 Din. odpeljala do Zagreba, tam sta poskala svoje sorodnike in nato sta odpotovala v Ptuj.

V blaženi slovenski domovini, ki ni balkanski Srbiji v ničemer podobna, se je zgodilo še sledeče:

Legat je bil od prizadete mo krivice — on jo imenuje samo krivice — seveda razburjen in ni znal držati jezika za zobmi. Pripovedoval je vse po resnici. Nale se je denunciant, ki mu je v Ptuj prešel 10 dni preiskovalnega zapora. Nato mu ptujsko glavarstvo za nameček, podelilo še dva dni pravega zapora.

Te vse se je zgodilo v 23. letu dvajsetega stoletja v državi, kjer uživa ljudstvo vse mogoče dobrote pri delu in pri jelu. Pod vlado srbske radikalne buržoazije, ki je leti čas žnjo sklenila pakt, da se ne bo jugoslovanskemu policijskemu sistemu nasilje zgodilo, v Sloveniji katoliška ljudovladna buržoazija, na Hrvaškem Radičeva ljudovladna buržoazija. In mesec dni potem, ko je jugoslovansko ljudstvo izreklo tej pisani buržoaziji zaupanje.

Vsi zagrebški mesarji pred sodiščem. Z ozirom na porast mesnih cen, so zahtevali zagrebški mesarji, da se zvišajo maksimalne cene za meso. Njih zahteva pa je bila odbita. Nato so mesarji sa-

mi od sebe vrtili cene in prodali blago po višjih cenah, zaradi tega pridejo vsi pred sodišče.

Nidani most. Dne 10. maja je ribolovski paznik med Rimskimi toplicami in Zidanim mostom potegnil žensko truplo iz Savinje. Orošništvo vodi preiskavo. Truplo so odpeljali v Loko pri Zidanem mostu.

Zaradi otoka Trstenika, ki pripada po rapalskem ugovoru nam, se je razvil med našo in laško delegacijo oster spor. Po rapalskem ugovoru pripadajo namreč Italiji vsi otoki, ki so bili pod Istro, razven otoka Krka. Otok Trstenik pa je pripadal Dalmaciji. Na zemljevidu pa, ki naj bi pojasnjeval rapalski ugovor, je bila črta napačno potegnjena in sicer tako, da je Trstenik priključen Italiji. Sedanjí spor je nastal torej le valed nemarnosti naših delegatov, ki niso zemljevid pravilno pregledali.

Gospodinje kotiček.

Omoki s teljino in svinjino. —

Dobro sasekaj teleče meso, da je prosto kože in masti kakor tudi kog svinjine in natresi nanj sasekane peteršiljeve liste, čebulo in zribane limonove olupke. Stepi kotiček masla ali masti a juhe prav dobro in dodaj zdrobljeno žemijo, ki si jo uro prej zmešila v mleku ali vodi. Vse dobro zmešaj in dodaj še stepeno jajce, soli in popra. Nato vsaj sasekajano meso, zmešaj in s ilico oblikuj za jajce velike emoke, katere kuhaj v slani vodi. Ko so kuhani, jih daj na mizo s sardelno ali rakovo omako.

Pomladnja solata. — Motovilec, navadna solata, srezana redkvica ali fino razrezane in ožemane kumare, olje, kis, kisla smetana ali kislo mleko, vse skupaj zmešano in poleg tega še sasekijane druge vrtno zelenjave ti dajo dobro hladilno solato. Te vrste solato ne smeš pripraviti dosti prej kot jo daš na mizo.

Iz rabarbare napravi lahko dober kompot precej zgodaj spomlad, ko si porabila še ves preživljen kompot iz sadja 'pre'njega leta in ko svežega sadja še ni na tgu. Kompot iz rabarbare je okusen in zdravilen za otroke kot za odrasle ljudi, in dobro je, da ga vlijavo zdravi kakor bolni ljudje. Skuhaj rabarbarina stebelca s sladkorjem in limonovim sokom. Tudi juhe z pridejanimi rabarbinimi stebelci so zelo okusne in zdravilne.

Kolerabina priuha. — Za dve ali tri osebe napravi takole: Vzemi funt kolerabe, jo olup in razreži na male kocke, tako stori s funtom krompirja, ki ga zreži na male kosec. Dobro zrezano kolerabo dani kuhaj v dva kvorta vode in pusti jo, da polagoma vre, dokler ni mehka. Tedaj pridaj razvezan krompir in pusti kuhat še dvajset minut. Nazadnje deni na vroč prostor štedilnika, da ti dobro vre deset minut.

Človekoljublje.

(Družabna slika.)

V glavnem provincijskem mestu Filistopolis je živel bogat in ugleden meščan Dušan Allfrab. Po imenu bi sodil, da je bil pravoslavni Žid. Ne! On je bil kristjan, do kosti veren in zaupajoč v božjo pravico in božjo previdnost, ki je hotela, da se mu godi dobro že v tej dolini solz. Njegovo bogastvo mu je prineslo tudi mnogo častnih mest. Užival je ugled in spoštovanje vseh povod. Izdal je v svojih različnih funkcijah razne naredbe, ki so se morale upoštevati vsaj dotlej, da so začele že začetki o njih. Pravijo, da je bil drugače zelo izobražen človek. Izvršil je baje štiri razrede srednjih šol, v petem pa so ga morali izključiti, ker je pisal v šolski naglednik nekaj strašnega proti bivši državi in dinastiji. Naj bo, kakor hoče. Bil je zaveden in zvest svojemu narodu od trenutka, ko ga je zanosila mati pod svojim srcem pa do zadnjega zdiha.

Imel je tudi nekaj let mlajšo — ne ženo — on je vedno bil samec — pač pa sestro Katarino, ki so jo hudomušneži imenovali gladna smrt. Uboga Katarina je vedno hodila k svojem bratu Dušan, da bi ji pomagal iz skrajne sile. V večnem pomanjkanju je bila izmučena že do smrti. Tudi danes je prišla k njemu, in ga prosila za kosček kruha. "Pusti me vendar v miru!" pravi Dušan. "Danes so ravno povabljeni vsi uglednejši meščani in visoki dostojanstveniki na malo pojedino in čajanko. Dal sem že pripraviti fazane, hlahtne ribe in hlahtno pijačo. Pa si vendar pomagaj sama. Mene bi bilo pa vendar sram, naslanjati se vedno na druge. Spočetka tudi jaz nisem imel ničesar!"

Uboga sestra je šla lačna domov. Vrgla se je obupana na svojo slavnico in bridko jokala. Ne toliko nad svojo revščino, ampak nad toliko brezsrčnostjo. V svojem brezmejnem obupu je sklenila, nikogar več prosi za pomoč, izročila se je popolnoma usodi, ki jo tako kmalu lahko reši vseh muk. Čudno! So trenutki, ki človeka dvignejo iz samega sebe, trenutki, ko premaga človek življen-

ski nagon in se mu smrt pokaže kot edina rešiteljica. Umrla je iz obupa in žalosti, rekli bi iz volje in želje po smrti.

Nišli so jo drugo jutro mrtvo na slavnici. Pieteta je zahtevala, da se ljudje niso posluževali izrazov, s katerimi so jo obkladal za časa njenega življenja. Vsi pa, ki so jo videli v njeni borni izbici z izsušenim telesom, so nehote čutili strašno pikro ironijo usode.

Pokopali so jo brez vseh ceremonij. Odpeljali so jo namreč takoj v mrtvašnico in jo ob navzočnosti duhovnika in nekaj starih ženic pokopali in postavili na njeno gomilo majhen lesen križec z napisom: "Tukaj počiva Katarina Allfrab, roj. ... umrla ... Večna luč naj ji svetli!" — Konec.

Dušan Allfrab je živel še dolga leta. Imel je denar, imel prijatelje, častilce, imel časti in ugleda v izobilju.

Umreti moramo vsi. Tudi Dušan. Umrl je na sladkorni bolezn. V zadnji uri se je spomnil tudi duhovnika, nebesa je hotel tudi nadaljevati na onem svetu. In nemara se bo tudi duhovnik posebno pobrigal zanj. Poslal je tudi po notarja in narekoval svojo zadnjo voljo. Lepe svote je dal zapisati duhovnikom, domači cerkvi, dal je za nove zvonove, ki so jih med vojno razbili za topove, daroval je za šole, posebno za gimnazije, precejšnjo svoto, dal je za bolnišnice, hiralnice in sirotišnice, dal za mestne naprave, dal ne vem še za kaj vse.

Pogreb je bil nad vse veličasten. Za njegovo krsto je šla vsa šolska mladina tistega mesta. V svojem testamentu je izrazil željo, da ga mladina spremlja na zadnji poti. To bi se bilo zgodilo tudi brez tega. Za krsto so korakali visoki mestni gospodje, dame in gospe, zavite v črne svilene obleke. Bila je dolga, črna, nepregledna vrsta. Številna duhovščina mu je pela med potjo pomrtnice. Mrtvaški voz je bil podoben črnemu baldahinu in radi množice vencev se je komaj videla krsta, okoli in okoli okrašena s srebrno pločevino. Videli si vence vseh možganih društev. Voz je vlekle šest črncev, krasnih konj, zavitih skoro do kol in v neko črno blago. Po straneh ceste je bilo polno občinstva, vsega v občutku, da pokopljejo danes

velikega človekoljuba. V sprevodu sem videl tudi visoke gospode, ki so se tako radi odpravili Dušanovim povabilom na pojedino. Manjkal je oni, ki je tako rad jedel fazane, oni debeli gospod, ki je bil umrl pred Dušanom radi indigestije ali po domače radi slabega prebavljanja.

Kmalu po tem dogodku smo dobili tudi nove zvonove. Določeno je bilo, da zvonijo vsi zvonovi, ki jih je podaril Dušan, skozi celo leto vsak dan zjutraj in zvečer po četrt ure v zahvalo in slavo nepozabnega, velikodušnega moža.

Na pokopališču so mu sezidali krasen mavzolej v obliki staroveškega templja. V stene so bile vrezane mramornate plošče, ki bodo pripovedovale še poznim rodom, da tamkaj počiva — človekoljub Dušan Allfrab.

Petrovič.

Kako postanemo državljani Združenih držav?

(Z odobrenjem vlade Zdr. držav priredil F. L. I. E.)

(Dalje.)

Federalna vlada — troje delov.

22. Q. Into how many parts is the government of the United States divided?

22. V koliko delov se deli vlada Združenih držav?

A. The federal government is divided by the Constitution into three parts or branches:

1. Congress, the legislative branch, which makes the laws.
2. The President, the executive branch which carries out the laws, and,
3. The Supreme Court, the judicial branch, which interprets the laws.

Federalna vlada se deli na podlagi konstitucije v tri dele ali panoge:

1. Kongres, zakonodajni del, ki ustvarja zakone,
2. Predsednik, izvrševalni del, ki izvršuje zakone, in
3. Najvišje sodišče, pravosodni del, ki tolmači zakone.

curkoma. Medtem je obračal pogleda proti Mari-gojevemu hribu.

"Oh, da bi le še eno uro bilo lepo — pa smo dobri. Ako nas zeloti dež, imamo gnoj! Le še eno uro — Bog ti še drži." je vzdihoval tekač med senom in tja in nas priganjal.

Toda oblaki so se vedno bolj grozeče bližali: hzorju in naenkrat se je začel očetov obupni klic: "O, hudič! Je že v Mari-gojevem!"

To je bil končni apel, da imamo neizogibno nevihte. Seno je letelo široko po livadi in raziralo po ozračju svoj prijeten, dišeč duh. Vmes pa je bila še občutljiva atmosfera bližajoče se plohe. Mi smo delali s podvojenimi cilji, da rešimo, kar se rešiti da. Nenadoma hitro je bil usodepolni hrib pokrit do tal in kmalu se je pokadila od njega lahka megla proti nam.

"Že gre, že gre! Drž vole v voz in gremo!" je vlevale oče. Ko se je voz že premikal, je še v zadnjih hripih vigel oče par vil na vrh in potem z žalostnim pogledom na zaostalo seno hitel z vozom proti domu.

Nebo je bilo med tem že čisto črno in nizko nad zemljo povzeto, po ozračju je zavel hladni veter, pod katerim je vejavje droves zašumelo z žalostnim šumom, ptice so umolkile in legale v strahopetnih poletih nizko nad nami, vse je dihalo težak, napet mir strahu in groze. V daljavi je potegnil blisk, potem je zabohnel grom. Prve redke kaplje so padle ...

"V hišo vsi, pa blagoslovljenega lesa na ogenj in z vodo škropiti!" je velel oče in mati je zakurila ogenj in poškopila z vodo okrog oglov.

Mi deca smo čepeli v hiši v pričakovanju in strahu pred nevihto.

"Moliti!" se je zadržal oče nad nami in mi vsi smo popadali na kolena in začeli moliti na glas. Pri vsakem blisku smo prekinili za hip in se prekrizali. Radar je osobito močan tresel strel hišo, smo prestali strahu, dokler ni spet oče zavpil:

"Molite!"

In mi smo zopet pričeli moliti priduškujoč prvim gostejšim in težjim kapljicam, ki so jele udarjati po strehi in so tako čudno odevale v naših mladih grozopolnih dušah.

Oče sam pa je stal pri oknu in gledal ven.

"O, hudič! Toča, toča!" je zavpil bolestno.

Na dvorišču je pričela odskakovati toča, redka, tu in tam kakor zrno. Oče je bil prepaden na smrt; včasih je ostalo pri par zrnih, zgodilo se je pa, da se je usula in v par minutah uničila del pri-delka. Takrat oče več ni mogel krotiti bolest.

"Toča, toča!" je tarna. "Moja pšenica, moja pšenica, ki je tako lepa. — Kaj bomo jedli? In sadje! Poglejte, kako gre! Vse bo uničeno. O ti hudič ti neusmiljeni! O za Boga!"

Večkrat smo strahu in zbežnosti nehali z molitvijo, takrat je zarjul nad nami:

"Molite in prosite Boga, da odvrne neurečo!"

In mi smo zopet molili, zaupno obrnjeni proti respelu v kotu.

(Konec prihodnj.)

Federalna vlada — zakonodajni del.

23. Q. Of how many parts is Congress, the legislative branch, composed?

23. Od kolikih delov je sestavljen kongres, zakonodajni del vlade?

A. Two: The Senate and the House of Representatives.

24. Q. How many Senators are elected from each state?

24. Koliko senatorjev izvoljuje vsaka država?

A. Two.

25. Q. How many Senators are there altogether?

25. Koliko senatorjev je vseh skupaj?

A. Ninety-six; that is, two from each of the forty-eight states.

26. Q. How are the Senators elected?

26. Kako se volijo senatorji?

A. By direct vote of the people of each state.

Potom direktnega glasovanja ljudstva v vsaki državi.

27. Q. For how long a term is a Senator elected?

27. Za kako dolgo je senator izvoljen?

A. For six years.

28. Q. Who presides over the Senate?

28. Kdo predseduje v senatu?

A. The Vice-President of the United States.

Podpredsednik Združenih držav.

29. Q. How many Representatives are there for all the forty-eight states?

29. Koliko poslancev je iz vseh 48 držav?

A. At present there are 435.

30. Q. How is the number of Representatives from each state determined?

30. Kako se določa število poslancev za vsako državo?

A. According to population. If one state has twice as many people in it as another, it will have twice as many Representatives.

Each state is divided into congressional districts according to its population and from each district there is one Representative.

Na podlagi prebivalstva. Ako kak država ima dvakrat več prebivalcev kot druga, potem ima dvakrat toliko poslancev. Vsaka država je razdeljena v volilne okraje (kongresionalne distrikte) v razmerju prebivalstva in na vsak volilni okraj prihaja po en poslanec.

31. Q. How are members of the House of Representatives elected?

31. Kako se volijo člani poslanske zbornice?

A. By direct vote of the people in each congressional district.

Potom direktnega glasovanja ljudstva v vsakem volilnem okraju.

32. Q. For how long a term is a member of the House of Representatives elected?

32. Za kako dolgo je izvoljen član poslanske zbornice?

A. For two years.

33. Q. Who presides over the House of Representatives?

33. Kdo predseduje v poslanski zbornici?

A. The Speaker of the House, who is elected by the members of the House from their own number.

Takozvani "speaker" (izgovori: spikr), katerega izvolijo člani zbornice iz svoje sredine.

34. Q. What is the duty of Congress?

34. Kaj je dolžnost kongresa?

A. To make all national laws.

Ustvarjati zakone za vso državo.

35. Q. How does Congress make a law?

35. Kako napravi kongres zakon?

A. Any proposed law, called a bill, must first be passed by a majority vote by both the Senate and the House of Representatives signed by the President. If, instead of signing it, the President disapproves and vetoes it, the bill may still become a law if, after consideration by Congress, it is again passed by both the Senate and the House of Representatives, but this time by a two-thirds vote.

Vsak predlagani zakon, takozvani "bill" (zakonski načrt) mora biti sprejet po večini glasov toliko v senatu kolikor v poslanski zbornici, in predsednik ga mora odobriti in podpisati. Ako predsednik, mesto da bi ga podpisal, se ne strinja z njim, in ga odkloni (postavi svoj "veto"), dotični "bill" še vedno lahko postane zakon, ako ga kongres zopet vzame v pretrsa in ga senat in poslanska zbornica zopet sprejmeta, topot pa z dvotretjinsko večino.

36. Q. Where does Congress meet?

36. Kje se shaja kongres?

A. In the City of Washington in the District of Columbia.

V mestu Washington v distriktu Columbia.

37. Q. When does Congress meet?

37. Kdaj se shaja kongres?

A. Congress meets regularly once a year, the first Monday in December, and remains in session, often for many months, until it has disposed of all matters requiring attention.

Kongres se snide redno po enkrat na leto, prvi ponedeljek v decembru, in ostaja v sešnanju dostikrat mnogo mesecev, dokler ni rešil vseh stvari, glede katerih mora kaj ukreniti.

38. Q. May Congress meet at any other time?

38. Ali se more kongres shajati tudi ob drugem času?

A. Yes, the President may call

34. Kaj je dolžnost kongresa?

A. To make all national laws.

Ustvarjati zakone za vso državo.

35. Q. How does Congress make a law?

35. Kako napravi kongres zakon?

A. Any proposed law, called a bill, must first be passed by a majority vote by both the Senate and the House of Representatives signed by the President. If, instead of signing it, the President disapproves and vetoes it, the bill may still become a law if, after consideration by Congress, it is again passed by both the Senate and the House of Representatives, but this time by a two-thirds vote.

Vsak predlagani zakon, takozvani "bill" (zakonski načrt) mora biti sprejet po večini glasov toliko v senatu kolikor v poslanski zbornici, in predsednik ga mora odobriti in podpisati. Ako predsednik, mesto da bi ga podpisal, se ne strinja z njim, in ga odkloni (postavi svoj "veto"), dotični "bill" še vedno lahko postane zakon, ako ga kongres zopet vzame v pretrsa in ga senat in poslanska zbornica zopet sprejmeta, topot pa z dvotretjinsko večino.

36. Q. Where does Congress meet?

36. Kje se shaja kongres?

A. In the City of Washington in the District of Columbia.

V mestu Washington v distriktu Columbia.

37. Q. When does Congress meet?

37. Kdaj se shaja kongres?

A. Congress meets regularly once a year, the first Monday in December, and remains in session, often for many months, until it has disposed of all matters requiring attention.

Kongres se snide redno po enkrat na leto, prvi ponedeljek v decembru, in ostaja v sešnanju dostikrat mnogo mesecev, dokler ni rešil vseh stvari, glede katerih mora kaj ukreniti.

38. Q. May Congress meet at any other time?

38. Ali se more kongres shajati tudi ob drugem času?

A. Yes, the President may call

Congress in special session at any time.

Da, predsednik ima pravico sklicati kongres v posebno sešnanje ob vsakem času.

IZ PRIMORJA.

Is Postojnske jame so ukradli Italijani najlepše kapnike. Stoletnice jame bodo Italijani proslavljali torej z izropanjem.

V Trstu sta se vprico občinstva in sodnikov do krvi stopila dva laika advokata.

Zaradi ovce se je obesil. Ljubomir Mihanovič je bil pastir pri Ilji Petroviču v vasi Stiterci pri Zaječaru. Petrovič pa je ravnal z njim grdo in ga je tepel za vsako najmanjšo stvar. V ponedeljek pa se je izgubila Mihanovičova ovca in ker se je bal svojega gospodarja, se ni hotel vrniti več domov, temveč se je obesil.

Ali veš, kakaj se tvoj deček tako rad potopa z drugimi dečki in uganja razne "porednosti"? Odgovor na to in mnoge uganje v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenetike", katero dobiš pri Književni matici SNP.

Bil je zelo nervozen in zdelan.

Sedaj lahko je trikrat na dan.

To je prišleku gospoda Emery B. Hunt, Harrisburg, Pa. "Best let" pravi, "sem bil v zelo slabi volji, sem bil slab, imel nisem nobenega veselja in nagnjen za moje delo. Bil sem vedno v hudem strahu, vse mi je bilo težko, nervozen in sem imel zelo malo volje. Vsi ljudje, ki me poznajo, so bili zelo presenečeni. Lahko sem trikrat na dan, a nisem nobenih napadov več, nisem nervozen in tudi prehladov nimam. Za nervoznost, nespečnost, slabost, nevroze, apatijo, slabotno delovanje srca in slabo cirkulacijo me preveč nebolevo zdravilo Nuxa-Tona. Počutil sem in se prepričal. Zdravilo nadstavlja za en mesec stane samo \$1.00. Nuxa-Tona je na prodaj pri vseh dobrih lekarnarjih pod popolno garancijo, da bo vaše zdravilo ali pa se vam denar povrne (glej garancijo na vsaki steklenici). National Laboratories, 1038 N. Wabash Ave., Chicago, Ill., vam pošlje zdravilo naravnost po pošti, poštnina v naprej plačana, kakor hitro prejme \$1.00. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najbolj in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Gročarijam, sladničarjem in v prodajalnih šoleznih damo primeren popust pri vsakih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

BORBA.

L. KUHAČ.

(Dalje.)

Domači smo ga obstopali potrti in on nam je pripovedoval:

"Nisem našel nič primerne ... je križ! Eno je bilo preveliko ... drugo je bilo bajta ... eno preved v gorah, eno pogorišče ... tu brez vode ... tam neznošen prevleček pri hiši. Eno bi bilo, ali cenil je tako, da sem se kar ustrašil in ni hotel odjenjati — Ali imaš kako jed? Davi sem jedel, zdaj je pa noč!"

Tako je govoril navadno in ko je videl naše malodušne obraze, nas je tolažil:

"Ne marajte! Ako zdaj ni bilo, bo pa drugič!"

Mi smo poslušali in se zopet vračali k dehu. Tako je šlo leto za leto, ne da bi oče izgubil nado in opustil misel, začeti kot samostojen kmet. In v tem upanju, v tej veri v boljše bodočnost, je živel in zmagoval vsakdanjo borbo za kruh; s tem upanjem napojil tudi nas deca, da smo verovali in še verujemo v boljše bodočnost z vero soln-šenotoplega optimizma, ki si je osvojil naše duše in nas vodi neomahljivo dalje. Tako je bilo tudi to pot. Oče je odšel in se vrnil šele čez par dni, truden, lačen in brez uspeha — vse kakor sicer. Mi smo gojili nade in bili tako razočarani — vse kot navadno. Oče je odločil priliko zopet na poznejši čas, medtem pa sta se z oskrbnikom zopet sprijaznila in ostali smo še nadalje najemniki pri njem.

Moj oče je bil čisti kmet, njegovo lice je kot njegova duša, potez, smeh, značaj; vse široko in prostodušno kot kmetška narava, ki se neha s horizontom odesnega vida. Imel je silne roke in njim je neomahno zaupal, ty pridelek svojih rok je veroval in gr ljubil strastno. Kot siromak, ki je črpal svoj obstanek iz pridelovanja zemlje in njenega pridelka, ki je bil popolnoma odvisen od narave, trepetal je v hudih urah in se veselil, kadar je itvarnost minila. Trepet siromašnega poljedelca je uničujoč. Spominjam se, kako mi ga je življenje že čisto mlademu vilo v dušo o mnogih karakterističnih prilikah.

Po letu ob času neviht je motril oče vsako meglo. Že zjutraj, ko je solnce vzhajalo, je sklepal, kak dan bo in zvečer ob zapadu je prerokoval prihodnji dan. Čez dan je redno sledil oblakom po nebu; na obzorju je imel neki hrib, ki se je menda po posvetniku imenoval: Mari-gojev hrib; ako se je tega ovila megla, potem je bila nevihta gotova v najkrajšem času. Spominjam se, kako smo včasih spravljali seno na travniku. Na obnebu so se gibali razni oblaki — nič sumljivega. Naenkrat so se začeli širiti — oče je postajal nemiren, bal se je, da se bodo raztegnili na Mari-gojev hrib. Takrat sta začela oba delati, oče in mati, v podvo-jeno silo. Grabila sta in tvorila na voz, da jima je smoj curkoma bil po obrazih. Večkrat je oče slegel srce ter izšel iz nje vodo, ki se je iztekala

French Line

MITRA VOJNA V JUGOSLAVIJO

NEW YORK, PLYMOUTH, HAVRE-PARIS

FRANCE June 13, July 4
PARIS June 6, June 27, July 16
LAFAYETTE June 23, August 4

NEW YORK, HAVRE-PARIS

BOUSSILLON June 21

NEW YORK, VICO (SPAIN), BORDEAUX

LA BOURDONNAIS June 9

Plaćite po kartici s neodoljivim domoljubom
postupoma ali na gl. avd.

FRENCH LINE
122 North Dearborn Street, Chicago, Ill.
10 State Street, New York

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podpore jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenetike. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslali denar,